

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра загальної та диференціальної психології

**ПП 07 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ
КУРСОВИХ РОБІТ З ПСИХОЛОГІЇ**

**для студентів денної та заочної форм навчання
навчально-наукового інституту фізичної культури,
спорту та реабілітації
*спеціальності 017 Фізична культура і спорт***

*Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
протокол № 11 від 27.04.2023 року*

Рецензенти:

Завідувачка кафедри сімейної та спеціальної
педагогіки і психології Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»,
кандидат психол. н, доцент

Олена Бабчук

Завідувачка кафедри мовної та
психолого-педагогічної підготовки
Державного закладу
«Одеського національного економічного університету»
д.психол.н., доцент

Юлія Асеева

Василенко І. А., Методичні рекомендації до написання курсових робіт з психології для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 017 Фізична культура і спорт метод. рекомендації. Одеса, Університет Ушинського, 2023. 41 с.

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Структура курсової роботи.	7
Вимоги до оформлення курсової роботи	14
Захист курсової роботи.....	16
Критерії оцінювання курсової роботи.....	17
Дотримання вимог академічної доброчесності.....	22
Список використаної літератури.....	24
Додатки.....	26
(Додаток А) Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи	26
(Додаток Б) Зразок оформлення змісту курсової роботи	26
(Додаток В) Інструкція щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічною плагіату)	27
(Додаток Г) Зразок оформлення списку використаних джерел.....	34

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вимоги до курсової роботи розроблено з урахуванням Закону України Про вищу освіту», інструкцій Міністерства освіти і науки України, проекту стандартів вищої освіти України з підготовки бакалаврів за напрямом підготовки підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Курсова робота є кваліфікаційною роботою, яка дає можливість виявити рівень засвоєння студентом теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною тематикою. Курсова робота є одним із видів індивідуальних робіт студента, оригінальним, завершеним дослідженням у галузі знань та містить сукупність результатів, положень, що пропонуються для публічного захисту.

Курсова робота виконується відповідно до напрямів наукових і прикладних досліджень і має засвідчити: рівень професійної підготовки студента; вміння застосовувати здобуті у вищому навчальному закладі знання для розв'язання практичних завдань; свідоме засвоєння знань та їх систематизацію; наявність у студента навичок професійної роботи; здатність критично мислити та вміння аргументувати власну точку зору.

Курсова робота виконується на основі вивчення спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, останніх досліджень з обраної теми, а також результатів власних досліджень реального об'єкта з метою вирішення визначених прикладних завдань у сфері майбутньої професійної діяльності.

Метою виконання курсової роботи є продемонструвати рівень володіння студентами навичками самостійного аналізу наукової літератури, розробки дослідницької програми, вибору та реалізації дослідницьких процедур, аналізу, інтерпретації та презентації отриманих результатів, а також їх застосування для розв'язання конкретних науково-практичних завдань.

Ціль курсової роботи полягає в оцінці студентської здатності виявляти критичне мислення, використовувати методи наукового дослідження та самостійно аналізувати наукову літературу. Студент повинен вміти систематизувати та організувати знання, а також аргументовано представляти свою точку зору на

вибрану тему.

Крім того, курсова робота дозволяє студентам використовувати актуальні методи та підходи при вирішенні конкретних наукових проблем. Вона сприяє розвитку їхніх дослідницьких навичок та підвищенню рівня професійної підготовки.

Отже, виконання курсової роботи має на меті продемонструвати вміння студента самостійно аналізувати наукову літературу, розробляти дослідницькі програми, застосовувати методи дослідження, аналізувати та інтерпретувати отримані результати, а також успішно застосовувати їх для розв'язання конкретних науково-практичних завдань.

Виконання курсової роботи дає можливість розв'язати ряд навчальних задач:

- систематизація, закріплення, поглиблення та застосування знань студента під час теоретичного аналізу наукової літератури відповідно до поставлених завдань;

- розвиток навичок самостійної роботи;

- оволодіння прийомами і методами психологічного дослідження при вирішенні прикладних проблем;

- формування вміння формулювати наукові судження та висновки, логічно і послідовно їх викладати публічно захищати результати наукових пошуків (виголошувати промову, відповідати на запитання тощо).

Курсова робота має бути написана державною мовою, науковим стилем із логічним й аргументованим викладом матеріалу.

Основні етапи підготовки та виконання курсової роботи:

- вибір та затвердження теми;

- визначення завдань до курсової роботи;

- проведення теоретичних та емпіричних досліджень;

- опрацювання та представлення результатів досліджень;

- оформлення курсової роботи;

- захист курсової роботи.

Специфіка курсової роботи з психологічних дисциплін полягає у досягненні науково-дослідних та навчальних цілей в процесі її підготовки та захисту. У ході роботи студенти глибоко досліджують конкретні проблеми психології, здійснюють

аналіз літератури, критично оцінюють її зміст, вступають у полеміку з авторами, висловлюють власні думки, аргументують їх, роблять наукові, теоретичні та практичні висновки, та набувають навичок проведення досліджень з використанням сучасних наукових методів.

Слід зазначити, що до курсових робіт ставляться певні вимоги. Основні з них включають:

- актуальність тематики, її відповідність сучасному стану психологічної науки та перспективам її розвитку.

- вивчення та критичний аналіз монографій та наукових статей, пов'язаних з темою.

- дослідження та характеристика історії проблеми та її сучасного стану.

- чітке формулювання мети, предмету та методів дослідження.

- дотримання основних вимог до проведення емпіричних досліджень у психології.

- узагальнення результатів, обґрунтування висновків та перспектив подальших досліджень.

- апробація результатів дослідження шляхом публікації статей у збірнику студентських наукових праць та участі в конференціях.

Ці вимоги сприяють розвитку наукових та дослідницьких навичок студентів у галузі психології, а також забезпечують високу якість виконання курсової роботи. Це сприяє глибшому розумінню та осмисленню психологічних проблем, розвитку аналітичних та критичних мисленнєвих навичок студентів. Крім того, виконання курсової роботи з психологічних дисциплін допомагає студентам впроваджувати отримані теоретичні знання в практичну діяльність, сприяє розвитку навичок проведення емпіричних досліджень, використанню сучасних наукових методів та інструментів.

Проведення аналізу наукової літератури та дотримання вимог до курсової роботи сприяють розвитку інтелектуальних здібностей студентів, формуванню навичок самостійної роботи, критичного мислення, систематизації та оцінки отриманих даних. Також, публікація статей у збірниках та участь у наукових конференціях дозволяють студентам поділитися своїми дослідженнями з науковою спільнотою, отримати фідбек та збагатити свій науковий досвід.

Отже, курсова робота з психологічних дисциплін є важливим етапом навчального процесу, який сприяє розвитку студентів як науковців, поглибленню їхніх знань у галузі психології та формуванню необхідних навичок для майбутньої професійної діяльності.

2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Зміст

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема: вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури та ін.

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності)

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів може бути поданий в роботі (якщо вжита специфічна термінологія, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і та ін.) у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, їх не включають до переліку, а розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення

дослідження.

Далі подають загальну характеристику роботи в рекомендованій нижче послідовності:

Актуальність проблеми.

Перший крок у обґрунтуванні актуальності – характеристика проблемної ситуації. У логіці наукового знання під проблемою розуміється питання, для вирішення якого поки немає накопичених знань, тому потрібні певні теоретичні і практичні дії, спрямовані на те, щоб це питання було вирішеним. Таким чином, вибір проблеми має бути обґрунтований тим, що її рішення послужить кращому пізнанню психологічного явища (у цьому проявляється новизна проблеми) і тим, що її вирішення допоможе владнати питання, яке стоїть перед суспільством (її актуальність).

Характеристика проблемної ситуації має бути дана дуже коротко, стисло, зрозуміло; зі наведенням доказів доцільності втручання психологів у вирішення даної проблемної ситуації.

Також у процесі обґрунтування актуальності проблеми дослідження слід означити вже наявні спроби її вирішення. Варто назвати прізвища дослідників, які присвятили свої роботи досліджуваній проблемі, а також, поряд із кожним прізвищем в круглих дужках вказати напрям дослідження. Зверніть увагу, прізвища учених, на яких Ви посилаєтесь при висвітленні актуальності, мають бути перераховані в алфавітному порядку. Ініціали автора мають йти поряд з його прізвищем, а не переноситись на наступну стрічку.

Мета дослідження.

Мета дослідження — це те, заради чого проводиться дослідження, вона орієнтує дослідника на кінцевий результат і визначає характер роботи — теоретико-емпіричний або прикладний. Не слід формулювати мету як “Дослідження...”, “Вивчення...”, тому що ці слова вказують на засіб досягнення, а не на неї саму. Мета звичайно тісно переплітається з назвою курсової роботи і повинна чітко вказувати, яка проблема в ній розв’язується.

Завдання дослідження.

Визначення мети дослідження дозволяє далі упорядкувати процес наукового пошуку у вигляді послідовності вирішення основних та додаткових завдань, тобто

мета дослідження конкретизується в завданнях дослідження. Вони показують нам весь шлях дослідження, визначають те, що ми маємо зробити, щоб досягнути мети (одночасно підказують процедуру дослідження). Іншими словами – задачі описують певні кроки, які ведуть нас до мети.

Основне завдання дослідження відповідає його цільовій установці, додаткові завдання можуть бути поставлені для підготовки розв'язання проблеми в подальших дослідженнях (наприклад, перевірка побічних гіпотез, не пов'язаних з проблемою дослідження, що проводиться зараз) або ж для вирішення якихось методичних питань (наприклад, додаткова апробація нової методики і т.п.).

Завдання дослідження можуть включати в себе наступні елементи:

- 1) вирішення певних теоретичних питань, які входять у загальну проблему дослідження (наприклад, виявлення сутності поняття, явища, процесу, подальше вдосконалення його визначення);
- 2) всебічне вивчення практики вирішення конкретної проблеми, виявлення її сучасного стану, труднощів, їх причин;
- 3) обґрунтування необхідної системи заходів для вирішення проблеми.

Звичайно, коло завдань дослідження залежить від можливостей самого дослідника, рівня його фахової підготовки і попереднього досвіду наукової роботи, наявності часу. Зазвичай, кількість основних завдань дослідження відповідає кількості розділів курсової роботи, у кожному розділі дослідник має продемонструвати процес розв'язання даного завдання, коротко підсумувати його результати.

Мета й завдання роботи повинні бути чітко сформульованими та відображати тематику дослідження.

Об'єкт дослідження.

Об'єкт дослідження курсової роботи - це частина психологічної реальності, в межах якої знаходиться предмет дослідження і яка містить передумови для пізнання предмета. Об'єкт — це те, на що спрямований процес пізнання, те, що містить суперечність і породжує проблемну ситуацію. Об'єктом у психології можуть виступати різні психологічні та соціально- психологічні процеси (соціалізація, адаптація, розвиток групи і т.д.), явища і т.д.

Предмет дослідження.

Предмет дослідження курсової роботи — це ті властивості, сторони, особливості об'єкту, які підлягають вивченню в даному дослідженні. Зазвичай предмет дослідження пов'язаний безпосередньо з центральним питанням проблеми.

Одному і тому ж об'єкту можуть відповідати декілька різних предметів дослідження. Об'єкт і предмет повністю співпадають, якщо перед дослідником стоїть завдання пізнання всіх закономірностей функціонування даного об'єкту.

Визначення теми, об'єкта і мети дослідження складає по своїй суті нерозривний процес. Об'єкт і предмет як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Теоретико-методологічні основи дослідження.

Процес формулювання теоретико-методологічних основ дослідження — передбачає виокремлення теоретичних положень тих авторів, праці яких є основою для планування, проведення та аналізу результатів дослідження.

Методи дослідження.

У методах досліджень розкривається спосіб отримання достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності. Надається характеристика вибірки досліджуваних, описується організація дослідження.

При написанні курсової роботи з психології використовуються наступні методи дослідження:

- методи теоретичних досліджень (історичний метод, системний підхід, аналіз науково-теоретичної літератури з проблеми, абстрагування, ототожнення, моделювання);
- методи емпіричних досліджень (тестування, контент-аналіз тощо);
- методи математичної статистики (кореляційний, факторний аналіз).

Теоретичне значення.

При формулюванні теоретичного значення студенту необхідно показати і оцінити, яке значення мають розроблені ним наукові положення з точки зору розвитку наукових знань для розв'язання тієї чи іншої наукової задачі або наукової проблеми. У курсовій роботі, яка має теоретичне значення, подають відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання. Це і становитиме практичну значущість дослідження.

Наукова новизна.

Наукова новизна дослідження. передбачає розробку наукових положень, запропонованих студентом особисто. Необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (уперше отримано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

Кожне наукове положення чітко формулюють, виокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. У жодному разі не можна вдаватись до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що в курсовій роботі зроблено те й те, а сутності і новизни із написаного виявити неможливо.

Практична значущість.

Практична значущість має містити результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в психолого-педагогічній практиці. Слід вказати ким і де саме можуть бути використані результати дослідження.

Апробація дослідження.

Апробація роботи містить відомості щодо застосування на практиці чи висвітлення на студентських наукових конференціях результатів дослідження (якщо є в друкованій формі).

Надійність та вірогідність.

Надійність та вірогідність, як правило, визначається репрезентативністю вибірки, узгодженістю теоретичної моделі досліджуваного явища з методами його дослідження, застосуванням методів, які адаптовані саме для подібних досліджень і соціокультурної ситуації та є взаємодоповнюючими або дозволяють здійснювати контроль результатів.

Структура та обсяг роботи.

Обсяг вступу, як правило, не повинен перевищувати 2-3 сторінок. Остаточне редагування вступної частини роботи доцільно виконувати на завершальній стадії дослідження, коли проблема постає перед автором у повному обсязі.

Основна частина

Основна частина курсової роботи складається з розділів (теоретичний, дослідницько-аналітичний, інтерпретаційний) і підрозділів, які мають бути взаємопов'язані, а матеріал - викладеним послідовно і логічно із критичним аналізом теоретичних положень, статистичних даних, інформації різноманітного

характеру. Розділи та підрозділи курсової роботи повинні за своєю назвою, структурою, змістом відповідати завданням дослідження означеної проблеми. При роботі над рукописом необхідно звернути увагу і на таке питання, як розбивка тексту на абзаци. Кожен абзац повинен містити в собі певну думку, виражену однією або кількома фразами чи реченнями.

У *першому теоретичному розділі* студент здійснює теоретичний аналіз проблеми дослідження: стан досліджуваної проблеми в сучасній психології та побудову понятійно-логічної схеми або теоретичної моделі. Проводиться аналітичний огляд літературних джерел з предмета дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх класифікація, обґрунтовуються основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта, тощо. Для констатації та обґрунтування теоретичних висновків та тенденцій доцільно використовувати дані, опубліковані у відповідних енциклопедіях, монографіях, довідниках, періодичних та інших вітчизняних і зарубіжних виданнях.

У *другому розділі* описуються основні методологічні підходи, обґрунтовуються методичні процедури емпіричного дослідження, а також вказується вибіркова сукупність, надаються результати емпіричного дослідження, які систематизуються і аналізуються, порівнюються з результатами інших дослідників, застосовуються методи математичної статистики, вибір яких залежить від стратегій дослідження. У даному розділі здійснюється інтерпретація отриманих результатів. Рекомендації випливають із результатів емпіричних досліджень і мають чіткі та достатньо вузько окреслені межі застосування .

Висновки

У *висновках* курсової роботи рекомендується підвести підсумки проведеного дослідження, викласти основні практичні результати, що одержано.

Формулювання висновків повинно базуватися відповідно до поставлених завдань на матеріалах основної частини роботи. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження.

Обсяг висновків у курсовій роботі, зазвичай, не перевищує 2 сторінки.

Висновки – це судження, які логічно випливають із завдань дослідження? Саме тому в наукових роботах кількість висновків відповідає кількості завдань, що були

сформульовані на початку дослідження. Висновки є тією частиною наукового дослідження, яка виносяться дослідником на прилюдний захист.

Основні вимоги до висновків:

1. Відповідність висновків завданням, визначеним у науковому апараті.

Висновки можна нумерувати.

2. Чіткість.
3. Конкретність.
4. Лаконічність.
5. Переконливість.

У висновках необхідно наголосити на тому, що мету дослідження досягнуто, а всі поставлені завдання вирішено.

Список використаних джерел

До списку використаних джерел (25-30) найменувань слід включати джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних положень. Список складається із вітчизняної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету.

Недостатня кількість джерел може свідчити про поверховість дослідження, а надмірність джерел – про компілятивний характер роботи.

До списку джерел входять: нормативно-правові документи, публікації наукового керівника, які засвідчують його компетентність у даній проблемі, праці провідних спеціалістів у даній галузі, публікації автора роботи(якщо вони є), найсучасніші публікації у контексті теми дослідження (за останні 5 років).

Додатки

У додатках наводяться допоміжні матеріали: опис громіздких методик, таблиці, де підсумовані емпіричні дані, статистичні розрахунки, рисунки тощо. На всі додатки має бути посилання в тексті роботи.

Рекомендований обсяг курсової роботи – 30-40 сторінок. До цього обсягу не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

Узагальнені числові дані, які можуть концентруватися у таблицях, діаграмах, схемах, повинні наводитись з необхідним ступенем точності та аргументованості, з посиланням на відповідні джерела чи власні обчислення.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з психології виконується державною мовою (за винятком списку використаних джерел, які записуються мовою оригіналу). Курсова робота друкується за допомогою комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) із використанням текстового редактора Word (у форматі doc/docx). Шрифт – Times New Roman, розмір шрифту 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Курсова робота представляється в брошурованому вигляді (на пластикову пружину). Лицьова сторона папки єпрозора.

Всі сторінки курсової роботи підлягають суцільній нумерації (на першій сторінці номер не проставляється). Нумеруються сторінки у правому верхньому куті сторінки тексту курсової роботи.

Перша сторінка курсової роботи є титульним аркушем, вона входить в загальну нумерацію сторінок, але номер на ній (як зазначено вище) не проставляється (зразок оформлення див. Додаток А).

Зміст оформлюється належним чином (зразок оформлення див. Додаток Б).

ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ є заголовками частин курсової роботи. Їх слід розташовувати в середині рядка без крапки на кінці, друкувати малими літерами (крім першої великої), не підкреслюючи. Якщо заголовок включає кілька пропозицій, то їх розділяють крапками.

Кожен розділ курсової роботи слід починати з нової сторінки.

Розділи основної частини роботи позначаються арабськими цифрами (наприклад, РОЗДІЛ 1. НАЗВА).

Параграфи нумеруються окремо в кожному розділі (наприклад, 1.1. Назва; 1.2. Назва тощо).

Ілюстрації (рисунок, графіка, схеми, діаграми) слід розміщувати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання в роботі. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За потреби під ілюстрацією розміщують Примітки (пояснювальні дані).

Приклад оформлення ілюстрації

Розглянемо, чим відрізняються емпатійні здібності у осіб з яскраво вираженим фізичним потенціалом та групу, показники ФП якої на низькому рівні (див. рис. 2.3.).

Рис. 2.3. Особливості емпатійних здібностей у груп осіб ФП++ та ФП-.

Нумерація 2.3. означає, що ця ілюстрація розміщена у другому розділі третьою по порядку саме в цьому розділі. В кожному розділі «своя» нумерація таблиць та рисунків.

Цифровий матеріал, первинні дані, які отримано при використанні психодіагностичних інструментів, оформлюють у вигляді таблиць.

Таблицю необхідно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті роботи. Назва таблиці складається зі слова «Таблиця», її порядкового номера та назви.

Приклад оформлення таблиці. Таблиця 2.2, наприклад, є другою таблицею другого розділу.

Особливості емпатії у досліджуваних студентського віку

	Показники емпатії (в балах)			
	ЕЕ	ІнтЕ	УЕ	РЕ
Досл.1	14	21	11	46
Досл.2	11	5	12	28
і т.д.				

Примітки: тут і надалі: Досл. – досліджуваний, ЕЕ – емоційний канал емпатії, ІнтЕ – інтуїтивний канал емпатії, УЕ – усталеність емпатії, РЕ – рівень емпатії

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела
Посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться у науковій роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена науково-дослідна

робота, дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей.

Посилання може здійснюватися у різних формах, залежно від контексту. У тому випадку, коли автор ставить перед собою мету окреслити коло основних дослідників, які вивчали ту чи іншу проблему або мають схожі погляди на якесь явище, можна прямо перерахувати прізвища та ініціали цих авторів або у квадратних дужках вказати номери тих літературних джерел (за переліком джерел), в яких висловлені ці ідеї.

У тому випадку, коли автор використовує ідеї авторів у тексті курсової роботи, він вказує у квадратних дужках номери літературних джерел, у яких висловлені ці ідеї. Якщо ж використовується цитування, то воно здійснюється у формі прямої мови, після неї у квадратних дужках вказують номер використаного джерела, із якого взята цитата, та номер сторінки, на якій вона знаходиться у авторському тексті. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Додатки оформляються на окремих аркушах. Кожен додаток повинен мати свій заголовок, який пишеться в правому верхньому куті, наприклад: Додаток А.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, малюнків, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Захист курсової роботи проходить перед комісією, до складу якої обов'язково входить науковий керівник та викладачі кафедри. Комісія визначає якість написання роботи, самостійність її виконання, вміння студента орієнтуватися в даній проблематиці. Саме комісія виставляє підсумкову оцінку.

Перед початком виступу слід представитися, а також назвати тему курсової роботи.

У виступі слід стисло та лаконічно (до 10 хвилин) відобразити наступне:

1. Тема курсової роботи, актуальність її дослідження.

2. Об'єкт і предмет дослідження.
3. Мета і завдання дослідження.
4. Методики, які використано в курсовій роботі.
5. Згідно кожного поставленого завдання означити результати курсової роботи.
5. Висновки та пропозиції.

До захисту студент готує презентацію або інші засоби унаочнення. Після закінчення доповіді члени комісії та присутні на прилюдному захисті задають питання щодо проведеного дослідження. Опісля – виставляється підсумкова оцінка за курсову роботу з психології.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінка курсової роботи здійснюється за 100-бальною шкалою, яка складається з двох частин:

- 1) виконання курсової роботи (до 70 балів);
- 2) захист курсової роботи (до 30 балів).

Деталізований перелік орієнтовних критеріїв оцінювання

Номер критерія	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Критерії оцінювання написання курсової роботи		
1	Відповідність змісту роботи темі	10
2	Логічність розподілу тексту курсової роботи на розділи та параграфи (підрозділи)	5
3	Відповідність найменування розділів і параграфів їх змісту	5
4	Обґрунтованість мети роботи, логічність поставлених завдань і намічених шляхів їх вирішення; оригінальність, правильна визначеність об'єкта і предмета дослідження	5

5	Наявність всіх необхідних структурних елементів у роботі та їх логічна послідовність	5
6	Повнота аналізу джерел з обраної теми дослідження	5
7	Глибина та критичність опрацювання матеріалу	5
8	Використання релевантних меті та завданням психодіагностичних інструментів	5
9	Повнота відображення результатів емпіричного дослідження в схемах, таблицях, діаграмах тощо.	5
10	Повнота аналізу та інтерпретації отриманих емпіричних результатів	5
11	Ґрунтовність, чіткість та повнота отриманих висновків	5
12	Кількість опрацьованої наукової літератури, коректність посилання на наукові джерела, відповідність оформлення списку використаних джерел вимогам	5
13	Відповідність оформлення курсової роботи визначеним стандартам	5
Всього за написання курсової роботи:		70
Критерії оцінювання захисту курсової роботи		
1	Вичерпні відповіді на питання членів комісії	20
2	Наочне представлення результатів під час доповіді	5

3	Доповідь та відповіді на питання науковою літературною українською мовою	5
Всього за захист курсової роботи:		30
Всього балів:		100

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Зараховано (90-100 А)	Здобувач демонструє глибокі знання тематики, з якої виконано курсову роботу; на високому рівні оволодів навичками науково-дослідної роботи: збирати дані, відбирати психодіагностичні методики формувати вибірку дослідження, узагальнювати, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки; надає власні пропозиції і рекомендації за результатами дослідження; якісно науковим стилем літературною українською мовою виконав курсову роботу; оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений термін; на захисті продемонстрував глибокі знання теми дослідження, надавав вичерпні, чіткі відповіді на запитання членів комісії.
Зараховано (82-89 В)	Здобувач демонструє достатні знання тематики, з якої виконано курсову роботу; на достатньому рівні оволодів навичками науково-дослідної роботи: збирати дані, відбирати
	психодіагностичні методики формувати вибірку дослідження, узагальнювати, аналізувати, осмислювати, формулювати висновки; надає пропозиції і рекомендації за результатами дослідження; якісно науковим стилем літературною українською мовою виконав курсову роботу; оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений термін; на захисті продемонстрував достатні знання теми дослідження, надавав досить чіткі відповіді на запитання

	членів комісії
Зараховано (74-81 C)	Здобувач має середній рівень знань з тематики, з якої виконано курсову роботу; на середньому рівні оволодів навичками науково-дослідної роботи: збирати дані, відбирати психодіагностичні методики формувати вибірку дослідження, узагальнювати, аналізувати, осмислювати, формулювати висновки; надає певні пропозиції і рекомендації за результатами дослідження; науковим стилем літературною українською мовою виконав курсову роботу, допущено декілька помилок; в оформленні є певні невідповідності встановленим вимогам; курсова робота подана до захисту у визначений термін; на захисті продемонстрував середній рівень знань з теми дослідження, надавав загалом правильні відповіді на запитання членів комісії.
Зараховано (64-73 D)	Здобувач демонструє задовільні знання тематики, з якої виконано курсову роботу; на задовільному рівні оволодів навичками науково-дослідної роботи: збирати дані, відбирати психодіагностичні методики формувати вибірку дослідження, узагальнювати, аналізувати, осмислювати, формулювати висновки; не надає або надає необґрунтовані пропозиції і рекомендації за результатами дослідження; науковим стилем літературною українською мовою виконав курсову роботу, допущено ряд помилок; в оформленні є певні невідповідності встановленим вимогам; курсова робота подана до захисту у визначений термін або з запізненням; на захисті продемонстрував задовільний рівень знань з теми дослідження, не всі відповіді на запитання членів комісії правильні.
Зараховано (60-63 E)	Здобувач демонструє поверхневі знання тематики, з якої виконано курсову роботу; поверхнево оволодів навичками

	<p>науково-дослідної роботи: збирати дані, відбирати психодіагностичні методики формувати вибірку дослідження, узагальнювати, аналізувати, осмислювати, формулювати висновки; не надає або надає необґрунтовані пропозиції і рекомендації за результатами дослідження; науковим стилем літературною українською мовою виконав курсову роботу, допущено ряд помилок; в оформленні є значна кількість невідповідностей встановленим вимогам; курсова робота подана до захисту у визначений термін або з запізненням; на захисті продемонстрував поверхневий рівень знань з теми дослідження, не всі відповіді на запитання членів комісії правильні.</p>
Незараховано (35-59 FX)	<p>Здобувач демонструє недостатні, фрагментарні знання тематики, з якої виконано курсову роботу; недостатньо оволодів навичками науково-дослідної роботи: збирати дані, відбирати психодіагностичні методики формувати вибірку дослідження, узагальнювати, аналізувати, осмислювати, формулювати висновки; не надає або надає необґрунтовані пропозиції і рекомендації за результатами дослідження; науковим стилем літературною українською мовою виконав курсову роботу, допущено значна кількість помилок; в оформленні є значна кількість невідповідностей встановленим вимогам; курсова робота подана до захисту у визначений термін або з запізненням; на захисті продемонстрував недостатній рівень знань з теми дослідження, не всі відповіді на запитання членів комісії правильні/ відповіді на запитання відсутні.</p>
Незараховано (0-34 F)	<p>Здобувач не виконує вимоги програми даного освітнього компоненту, не написав курсову роботу, виконана курсова робота є плагіатом.</p>

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
74–81	C	
64–73	D	зараховано
60–63	E	
35–59	FX	незараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ДОТРИМАННЯ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

«Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень», – знаходимо у Законі України про «Освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII, стаття 42 «Академічна доброчесність». Іншими словами, під академічною доброчесністю розуміють правила, яких людина повинна дотримуватися під час створення власних проектів, якщо вона користується допоміжною інформацією. Зокрема, академічна доброчесність передбачає насамперед уникання плагіату та самоплагіату. Згідно ст. 50 Закону «Про авторське право та суміжні права», плагіат - це оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору. Оприлюднення означає створення можливості ознайомлення з твором інших осіб шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення

тощо.

В Університеті Ушинського всі курсові роботи проходять перевірку на плагіат (Інструкція див. Додаток В).

Згідно норм «Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», «Порядку виявлення та встановлення фактів недоброчесності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Інструкції щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічного плагіату) та Методичних рекомендацій щодо написання робіт здобувачів вищої освіти кафедри, виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску курсової роботи до захисту та застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності. Здобувач ознайомлений з цими положеннями, складається відповідна заява (див. Додаток Д), яку студент власноруч підписує.

8. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Безрукова В. С. Как написать реферат, курсовую и дипломную работу. Спб.: Речь, 2008. 176 с.

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Національний стандарт України. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
Борикова Л.В., Виноградова Н.А. Пишем реферат, доклад, выпускную квалификационную работу: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. М.: Академия, 2000. 128 с.

Булах І.С., Кашпур Ю.М. Курсова робота з психології: Методичні рекомендації. К. НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2012. 51 с.

Волков Ю. Г. Как написать диплом, курсовую, реферат. Серия «50 способов». Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. 128 с.

Доценко І.О. Зміст і структура науково-дослідної роботи студентів. Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. пр. Вип. 38. ДВНЗ «Криворізь. нац. ун-т». Кривий Ріг: ДВНЗ «КНУ», 2013. С.15-19.

ДСТУ 3008-2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. - На заміну ДСТУ 3008-95; чинний з 2017-07-01. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.

Курсові роботи з психології: навч.-метод. посіб.: МОН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Уклад.:Л.А.Данилевич, С.Ю.Діхтяренко. Вид. 2-ге, допов. Умань: Візаві, 2020.107 с.

Курсові роботи: вимоги та рекомендації до виконання й захисту: навч. посіб. для студ. спеціальності 035 «Філологія». Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019.89 с.

Методичні рекомендації до виконання і захисту курсових робіт: методичний посібник / авт. -уклад. Гутник М.І., Клочко А.О., Прокопчук Т.П. Біла Церква,2012. 24 с.

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт із педагогічних дисциплін. Авт.-укл. Л.В.Григоренко, В.В.Іванова. Кривий Ріг: КДПУ, 2011. 50с.

Методичні рекомендації до написання та оформлення міждисциплінарних курсових робіт: для студентів ф-ту хімії та фармацевції спеціальності 102 «Хімія»та 014 «Середня освіта (Хімія)» / О.М.Гузенко, Л.А.Раскола, І.П.Анненкова, В.В.Менчук Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова, 2021. 40 с.

Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О.Боженко, Ю.Корян, М.Федорець; редколегія: В.С.Пашкова, О.В.Воскобойнікова-Гузева, Я.Є.Сошинська, О.М.Бруй; Науково-технічна бібліотека ім. Г.І.Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. Музыка О.Л. Курсові роботи з психології: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2011. 104 с.Наследов А. Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных. СПб.: Речь, 2004. 392 с.

Наумовець А. Г. Ви і ваша аудиторія. Київ : Академперіодика, 2010. 64 с. Научные работы: методика подготовки и оформление / Авт.-сост. И.Н.Кузнецов. Минск: Амалфея, 2000. 544 с.

П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі:навч. посібник. Київ: [б. в.], 2003. 116 с.

Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. Вип. 40. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. 491 с.

Як написати курсову роботу з психології: Методичний посібник / За заг. ред. О. П. Щотки. Ніжин: Видавництво НДУ ім. Миколи Гоголя, 2006. 103с.

Як написати та захистити курсову роботу з психології: Методичні рекомендації / Укл. М.І. Миколайчук, В.І.Юрченко. К.: КУ імені Б.Г.Грінченка, 2014. 20 с.

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ****Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

Факультет іноземних мов

Кафедра загальної та диференціальної психології

Курсова робота

**ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ У ОСІБ З РІЗНИМ ТИПОМ
ТЕМПЕРАМЕНТУ**

Виконала:
здобувачка освітнього ступеня
бакалавра денної форми навчання
ОПП «Фізична культура і спорт»
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
Іванова Світлана Петрівна

Науковий керівник:
кандидат психологічних наук,
доцент **Василенко Ірина Анатоліївна**

Зразок оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ... ..	6
1.1. Погляди на тривогу та тривожність людини.....	7
1.2. Підлітковий вік: психологічні, фізіологічні та соціально-економічні особливості	11
1.3. Особливості психоемоційної сфери підлітків... ..	17
Висновки до Розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ТРИВОЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ	20
2.1. Організація та методики дослідження.....	20
2.2. Специфіка тривожності осіб підліткового віку: результати емпіричних даних.....	28
Висновки до Розділу 2.....	34
Висновки.....	35
Список використаних джерел.....	37
Додатки	41

Інструкція щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічного плагіату)

(<https://pdpu.edu.ua/doc/universitet/yakist/instrukt.pdf>)

Загальні положення

1.1. Інструкція щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічного плагіату), далі - Інструкція, є складовою системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості) Державною закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (далі — Університет Ушинського).

1.2. Інструкція передбачає заходи організаційного характеру, спрямовані на виявлення текстових запозичень (академічного плагіату) та запобігання фактів недоброчесності, визначених у Положенні про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Університету Ушинського (далі - Положення) та Порядку виявлення та встановлення фактів недоброчесності Університету Ушинського (дай - Порядок).

1.3. Інструкція визначає процедуру проведення перевірки спеціальними комп'ютерними програмами StrikePlagiarismта Unicheck(далі - Системи) для порівняння змісту текстів робіт здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти (далі - здобувачів вищої освіти) та дисертаційних робіт Порядок пункт 4.3. 4.4).

Позитивний результат перевірки є важливою умовою допуску до захисту.

1.4. Системи StrikePlagiarismта Unicheck рекомендовано Міністерством освіти і науки України згідно до укладених з розробниками програм Меморандумів щодо їх використання в закладах вищої освіти.

1.5. Технічним адміністратором і координатором використання Систем в Університеті Ушинського виступає бібліотека.

1.6. Керівник структурного підрозділу: кафедри, відділення, факультету / інститут, спеціалізованої вченої ради, призначає відповідальну особу (далі - Системний Оператор) за технічну перевірку текстових робіт здобувачів вищої освіти на наявність збігів / подібності / схожості текстів.

1.7. Технічний адміністратор створює облікові записи Системних Операторів та визначає відповідну кількість робіт, що перевіряються на підставі подання за формою (Додаток 1). Рекомендована кількість робіт для перевірки на одного Системного Оператора складає до 50 робіт.

1.8. Науковий керівник (консультант) завершену роботу здобувача вищої освіти допускає до процедури перевірки на плагіат. Здобувач за заявою (Додаток 2) подає текст роботи Системному Оператору в роздрукованому та електронному форматі в термін, встановлений кафедрою, факультетом / інститутом, спеціалізованою вченою радою. Електронний формат текстових робіт здобувачів вищої освіти має подаватись у двох файлах DOC, DOCX (Microsoft Word), в окремих випадках PDF (редагована версія): перший файл - повний текст роботи і другий файл - варіант тексту роботи підготовлений для перевірки без «ЗМІСТу», «ПЕРЕЛІКУ УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» / «СПИСКУ ЛІТЕРАТУРИ» / «REFERENCE», «ДОДАТків». Назва файлів включає прізвище автора, факультет / спеціальність, рік (наприклад, для повного файлу: Koval_fPhil_2022, файлу для перевірки: Koval_fPhil_2022_check).

1.9. Системний Оператор структурного підрозділу завантажує електронний формат роботи підготовлений для перевірки до Системи на наявність збігів / подібності / схожості текстів. Упродовж 5 робочих днів Системний Оператор генерує звіт подібності та надає його для аналізу науковому керівнику (консультанту). Звіт подібності надає інформацію, що дозволяє провести незалежну оцінку по відношенню до визначення рівня подібності академічного тексту та коректності встановлених запозичень у тексті. Всі виявлені фрагменти текстових запозичень у роботі мають бути розглянуті на предмет належного оформлення цитувань та посилань на

першоджерела. Система визначає рівень збігів / подібності / схожості текстів, що перевіряються до текстів документів, що містяться у внутрішніх базах даних Систем, Університету Ушинського, університетів-партнерів та в Інтернеті. Звіт подібності для робіт, що перевіряються не є універсальною гарантією відсутності текстових запозичень.

1.10. Системний Оператор не дає оцінку змісту наукової роботи, а виконує виключно порівняльний аналіз електронної версії відповідно до текстів Системи. Остаточне рішення щодо наявності в роботі наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, та відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства або неналежне цитування приймається науковим керівником (консультантом).

1.11. Інтерпретація показників звіту подібності системи StrikePlagiarism:

- коефіцієнт подібності № 1 - показник (у відсотках), що визначає рівень текстових запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та Інтернеті), розраховується на підставі коротких словосполучень (мінімум 5 слів);

- коефіцієнт подібності № 2 - показник (у відсотках), що визначає рівень текстових запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та Інтернеті), який розраховується на підставі словосполучень, довжина яких становить 25 слів;

- коефіцієнт цитувань - показник (у відсотках), що вказує на рівень процитованих текстових фрагментів у роботі;

- сигнали «Тривога» - вказує на наявність у тексті знаків одного алфавіту, замінені схожими знаками іншого алфавіту. Значна кількість таких замін може вказувати на спробу фальсифікувати результат перевірки з метою збільшення показників оригінальності тексту;

- сигнали «Інтервали», «Мікропобіли», «Білі знаки» - вказують на наявність у тексті збільшення кількості встановлених інтервалів між літерами, кількості пробілів із нульової довжиною, або прихованих символів (використання невидимих знаків між словами). Такі дії свідчать про спробу

фальсифікувати результат перевірки з метою збільшення показників оригінальності роботи;

1.12. Інтерпретація показників звіту подібності системи Unicheck:

- схожість - показник (у відсотках), що вказує на загальну оцінку схожості тексту з усіма джерелами Системи;
- цитати - показник (у відсотках), що вказує на цитати, які виявлені Системою;
- вилучення - показник (у відсотках), що вказує на вилучені джерела із загального показника схожості (допускається у випадках коли у джерелі співпадіння немає ознак плагіату).
- увага - вказує на наявність у перевіряємому тексті знаків одного алфавіту, заміненіх схожими знаками іншого алфавіту.

1.13. У разі наявності сигналу «Тривога», «Білі знаки» (для системи StrikePlagiarism) або сигналу «Увага» (для системи Unicheck), робота потребує додаткової перевірки наукового керівника (консультанта) на предмет виявлення маніпуляцій з текстом.

1.14. За результатами перевірки на наявність збігів / подібності / схожості необхідно враховувати допустимий відсоток академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти дорівнює нулю; для визначення допустимого відсотку збігів / подібності / схожості в роботах здобувачів вищої освіти рекомендовано встановлювати показник відповідності роботи кваліфікаційним вимогам, що має бути затверджений рішенням кафедри та науково-методичною радою факультету / інституту з врахуванням специфіки роботи (галузь знань, спеціальність) та вид роботи.

1.15. Рекомендований допустимий відсоток збігів / подібності / схожості в дисертаційних роботах, за умови належного їх цитування, встановлюється рішенням спеціалізованої вченої ради з врахуванням специфіки роботи (галузь знань, спеціальність) та вид роботи.

1.16. Допустимий відсоток збігів / подібності / схожості в наукових статтях, видань або інших наукових текстів за умови належного їх цитування,

встановлюється рішенням редакційної колегії наукових видань Університету Ушинського.

1.17. При значенні коефіцієнта подібності № 1 вище 30% та/або коефіцієнта подібності № 2 вище 5% (для системи StrikePlagiarism) та/або показника схожості вище 30% (для системи Unichек) науковий керівник (консультант) роботи, визначає доцільність її детальнішого аналізу, у тому числі із залученням експертів. У разі необхідності, для усунення недоліків у перевірених текстах надається до 10 робочих днів для доопрацювання роботи. Після чого така робота перевіряється повторно згідно зазначеної вище процедури. Якщо за результатами повторної перевірки коефіцієнт подібності / схожості залишається з попередніми показниками, то робота вважається такою, що не пройшла перевірку на плагіат. Здобувач освіти має право на доопрацювання роботи і подання її до захисту на наступний навчальний рік.

1.18. Якщо робота і звіт подібності допущені (прийняті) науковим керівником (консультантом), робота допускається до попереднього захисту і процедура наявності текстових запозичень (академічного плагіату) завершується. Звіт подібності долучається до матеріалів текстових робіт здобувачів вищої освіти.

1.19. Успішно захищені роботи упродовж наступного місяця розмішуються у базі даних Системи.

2. Оскарження результатів перевірки на наявність текстових запозичень

2.4. У разі незгоди з результатами експертного висновку щодо наявності текстових запозичень, здобувач вищої освіти має право подати письмову апеляцію до комісії з питань доброчесності на наступний робочий день після оголошення результатів перевірки. Розгляд апеляції здійснюється комісією відповідно до Положення і Порядку Університету Ушинського.

3. Відповідальність авторів та посадових осіб за академічний плагіат.

3.1. Встановлення фактів наявності плагіату або низької унікальності тексту є підставою відмови у наданні рекомендації до захисту роботи або відправлення матеріалів на доопрацювання.

3.2. Плагіат або високий відсоток збігів / подібності / схожості у змісті роботи здобувачів вищої освіти є підставою щодо прийняття комісією з захисту рішення про недопущення до захисту та повернення роботи на доопрацювання або видачу нового варіанта завдання на наступний навчальний рік.

4. Прикінцеві положення

4.1. Інструкція вводить в дію з наступного дня після його затвердження наказом ректора.

4.2. Кафедри Університету Ушинського згідно з Інструкцією розробляють відповідні методичні рекомендації щодо написання робіт здобувачів вищої освіти.

4.3. Зміни та доповнення до Інструкції можуть вноситися наказом ректора або наказом ректора за рішенням вченої ради університету. У такому ж порядку Інструкція скасовується.

4.4. Відповідальність за актуалізацію Інструкції та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи університету- відповідно до функціональних обов'язків

ЗРАЗОК
ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
 згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.): монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн :курс лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника: навч. посіб. Київ: Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків: Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 131 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2015. 312 с.

	<p>2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 206 с.</p> <p>3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності: монографія. Харків: ХНПУ, 2015. 338 с.</p> <p>4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 476 с.</p>
Чотири і більше авторів	<p>1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ: ЦУЛ, 2016. 528 с.</p> <p>2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 360 с.</p> <p>3. Операційне числення: навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 88 с.</p> <p>4. Основи охорони праці: підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 84 с.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання: монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія: навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ: ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ: ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
Без автора	<p>1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016): ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 330 с.</p> <p>2. Криміналістика: конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ: ЦУЛ, 2016. 320 с.</p> <p>3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні: монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2017. 172 с.</p> <p>4. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса: ОНУ, 2015. 306 с.</p>

	<p>5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ: ЦУЛ, 2017. 176 с.</p> <p>6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с.</p> <p>7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем: монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2016. 488 с.</p> <p>8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях: довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ: ІнЮре, 2015. 352 с.</p> <p>9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 216 с.</p> <p>10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с.</p> <p>11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с.</p>
Багатотомні видання	<p>1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ: САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>2. Лодий П. Д. Сочинения: в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с.</p> <p>3. Новицкий О. М. Сочинения: в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.</p> <p>4. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т.2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6 т. Харьков: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України: автореф. дис. .... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p>

	<p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації	<p>Авдеєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.): дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл: дис. ... канд. фіз.-мат. наук: 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2019).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 36р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. №40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства</p>

	України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. №156. Баланс-бюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С.15–16.
Архівні документи	<p>1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПКБ C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шияев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. Центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид.</p>

	офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Горницькая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк: Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.:Л. І. Романова, О. В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні показники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності: бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала; Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків: Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ: Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики; вип. 3).
Частина видання: книги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. Тридцять лет с экологическим правом : избранныетруды. Харьков, 2013. С. 205–212. 2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195-197. 3. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні: монографія. Чернівці, 2012. С. 151-169.

<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. Формирование толерантного сознания в обществе: материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. Актуальні проблеми медіаосвітив України та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук: матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кучеренко І. М. Право державної власності. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. Адміністративне право України : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломoeць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. Юридична енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломoeць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. Вісник

	<p>Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153-159.</p> <p>3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212-218.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. Право України. 2017. № 5. С. 71-79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. Юридичний вісник України. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronics tructureof 2H-SnSe2: abinition modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics&Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2021).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 21.10.2021).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. Наука та інновації. 2016. Т.12, №6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006</p>